

**Колоквиум Абагар
продължава**

**Папата на
крачка от Русе**

**Забравен от свои,
честван от чужди**
Виж стр. 5

ДНЕВНИК

АПРИЛ 1999

Нямаше нито опасност, нито настроение за априлски шег в това начало на месеца, затова и не предприехме никакви предпазни мерки. Освен ако не беше такава преголямото закъснение на колата, която трябваше да ни поеме в 18 ч., а дойде само в 20. Приятел от Италия искаше да ни покаже апартамента, който беше наел в Лозенец. За целта ни поиска някои абагарски принадлежности за временно ползване. Ако ви допусне, ще забележите там фамозната дъбова маса и стен-

(Продължава на 2 стр.)

ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ЦЪРКОВЕН АРХИВ В РИМ

АБАГАР 1

КАТОЛИЧЕСКИ ВЕСТНИК

Година VIII

Брой 5 (88) май 1999 г.

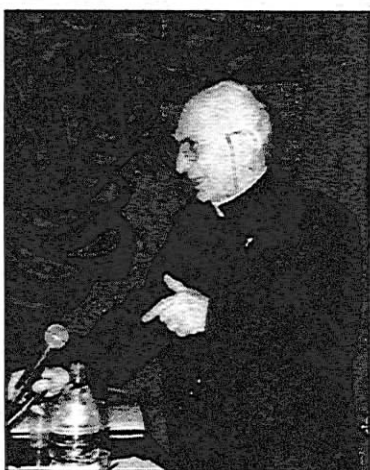
20 лева

XI колоквиум Абагар

Хроника на едно национално събитие

Единадесетото издание на серията колоквиуми Абагар се състоя в обичайната й вече обстановка на Националния дворец на културата на 8 април. Темата "Мъжествени жени в историческата съдба на България" привлече, както винаги, най-съзнателните почитатели на българската кауза сред сънародниците ни. Отсъстваха само неполучилите навреме известието за предстоящата среща, както и застите в други неотложни грижи от ежедневието си. Някои успяха поне да се извинят - устно, чрез куриер или пратеник, по телефона, чрез факс или писмо: президентството, културното министерство, конституционният съд, архиепископ Методий Стратиев, архимандрит Беловежков, Росен Милев, Нели Чилингирова, Мария Далчева, Райна Дрангова. Такива продължават да пристигат когато вече изправяме настоящата хроника на събитието.

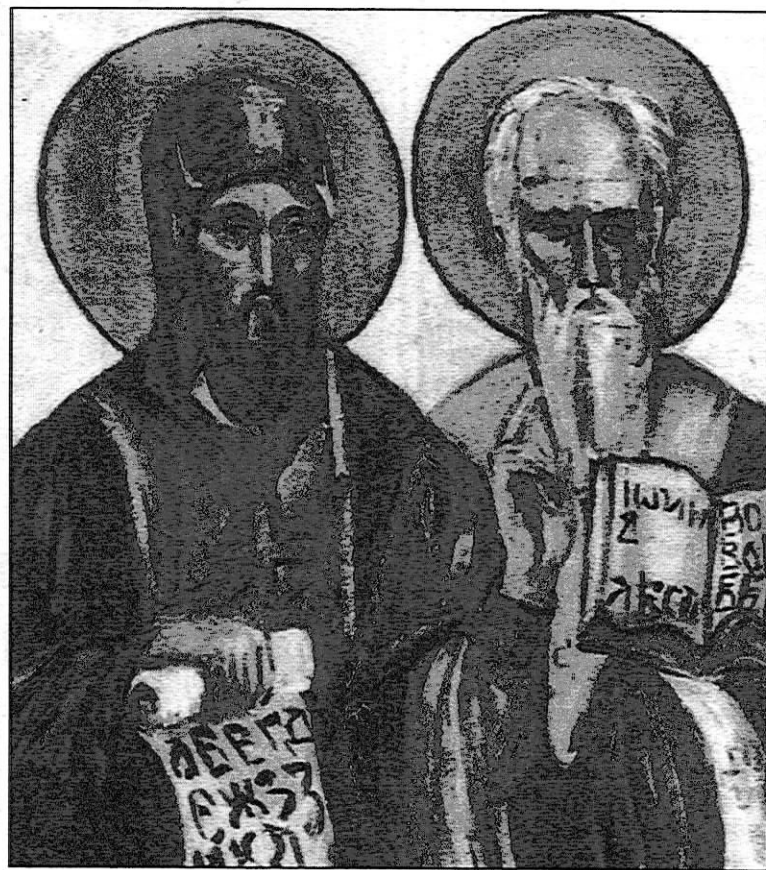
Работата започна точно в 10.30 ч., при пълна зала и изострено внимание. По установена традиция, откриването направи Петър Константинов, председател на Всебългарското движение Мати България, като свърза събитието с конфликта в близка Югославия и последиците му за националната кауза. Следва архим. проф. Георги Елдъров, с идеологическа (богословска) рамка на темата, позовавайки се на свещени текстове и на вероучителни доктрини за мястото, ролята и призванието на жената в обществото и в църквата. Поемайки дело-

вото ръководство на събранието, той даде думата на литературния критик Георги Цанков, който направи естетичен анализ на поетичното творчество на Жени Заимова, навлязла със собствени приноси в културата на три страни - България, Италия и САЩ. Васил Станислов представи първообраза на българската възрожденска жена - Баба Тонка. Поканен повторно пред микрофона, Петър Константинов обрисова с бързи штрихи няколко изключителни жени от по-близката история на България: Мара Бунева, княгиня Мария Луиза и царица Елеонора, като се спря по-обстойно на фигурата на царицата-майка Йоанна Българска. Мариана Еклесия представи профил на Инге Огнянова, съпругата на непрежалимия абагарец Христо Огнянов. Помолихме Стоян Бояджиев да говори за Менча Карничева и нейния подвиг рамо до рамо с Ван-

че Михайлов. Георги Григоров представи образа на своята землячка от село Тресонче (също родно място на Христо Огнянов) на албанската граница - легендарната Сирма войвода по спомени, събрани във възрожденски летописи и народния фолклор. Архим. Елдъров обърна вниманието на присъстващите към една българка, Райна Дандулова, която от четвърт век води борба срещу океанската мафия на сенчестите флагове (Виж в. Абагар бр. 11, 1994). Мая Атанасова се върна към поетичното изкуство на Жени Заимова с обобщителен преглед на нейното творчество. Накрая Юлия Соранг изложи съдбата на едно свое издание за личността на Ильо войвода, възпряно от небългаролюбиви фактори, все още властващи в някои национални среди.

Сред присъстващите, освен споменатите досега, пожелаем да споменем, така както ги забелязахме в залата: Стефан Чанев, Пламен Цонев, Стоян Бояджиев, семейство Станислови, Спаска Костадинова, Севелина Ѓорова, Борис Милошев, Йорданка Пеева, Панайот Беловежков, Константин Нушев, Дилан Николчев, Георги Нешев, сем. Карькови, Валентин Стамов, Светла Лазарова, Юлия Василева, Светлозар Елдъров, Владимир Петков, Галия Павлова, Румен Ваташки, Веселин Смядовски, Красимир Горанов и Лилиана Далтон от САЩ. Не споменаваме изрично останалите, само защото не сме на ясно къде за кръщелното, къде за

Св. св. Кирил и Методий, платно на худ. Красимир Горинов (1966). Картината днес краси офиса на българската редакция към Радио Ватикан.

фамилното. Просто се опасяваме да не направим някакъв гаф.

По време на срещата бяха разменени книги между различните автори, присъстващи в залата. Ние самите си набрахме цяла купчинка, която веднага внесохме в нашата библиотека. На всички бе раздаден последния брой на в. Абагар.

Малко след закриването на заседанието получихме факс от Рим със специално послание на една от героините, застъпени на колоквиума. Пише ни Райна Дандулова: "...аз лично не съм направила и не правя нищо повече от онова, което правят милиони жени, майки,

които със смелост и големи жертви хранят и възпитават честни и трудолюбиви синове и дъщери, въпреки огромните трудности. С други думи, смело посрещат своите задължения като майки и гражданки". Освен това тя добавя уточнения относно аспекти от ежедневието си през последните години, и в частност във връзка с ашрама Ауробиндо в Пондишери (Индия), където прекарва голяма част от годината, като отправя за повече подробности към книгата на Джованни Ваннуччи "Загубената страна", която обещава да ни предостави при първата ни среща

ПАПАТА ОТВЪД ДУНАВА (почти в България)

Осемдесет и петото международно пътуване на Светия отец Йоан Павел II от 7 до 9 май има за цел северната ни съседка. То е ограничено до един само град - столицата Букурещ. Това означава, че районът с по-голямо католическо население, като Бък्यू, Банат и Трансилвания няма да бъдат посетени. Това противоречи на представата, че католиците трябва да са единствени или привилегировани домакини

на гостуващия папа. Приемникът на първоапостола Петър се представя все повече като носител на едно послание, предназначено за хората далеч отвъд чисто анаграфичните и статистични граници на католическата църква. Нация с преобладаващо източно-православно население (числено най-многобройното в света след Русия и Украйна), Румъния може да предостави аналог за ед-

(Продължава на 3 стр.)

Светият отец папа Йоан Павел Втори на 22 април даде аудиенция на седем носители на Нобелова награда за мир, които членуват във Фондация Михаил Горбачов. В словото си папата отправи апел за мир на Балканите. До него е Ригоберта Менчу от Гватемала, наградена през 1992. В разговор тя изяви желание да пътува в Косово.

ДНЕВНИК

(Продължава от 1 стр.)

ното изображение на площад Свети Петър, които до преди малко красяха салона на дом Абагар в Рим. Там ни настигна по някое време шотландският инвестиционен агент Джон Еванс с преводачката си Пепи, попка внучка от шуменско, която много желаше да получи набожен медалион. Понеже винаги носим такива, можахме да я задоволим със спомен от блажени Евгений Босилков. Визитата продължи в ресторант Белинда, където ни настигнаха половин дузина приятели на абагарската идея.

Няколко събития се състичиха в петък с редица срещи в противоположни страни на столицата (за щастие всички в централната ѝ част). Първо трябваше да съгласуваме някои наши дела на Сан Стефано, което ни позволи също да раздадем покани за предстоящия колоквиум на 8-ми. Следва среща в офиса на Балканмедиа на Веслец. Там разговорите се водят винаги на високо професионално и морално ниво. Този път, освен домакините, от Пловдив бяха пристигнали Веселина и Светлозар Каналеви от Радио Веселина, най-успешната частна радио-мрежа в страната. Същите ни помогнаха да стигнем на време в Народната библиотека, където от 15 ч. ни предстоеше среща с Нели Чилингирова и библиотекарката Румяна Ханъмова. Като ни забелязал Радой Ралин, и той се присъедини към нас, много държеше да ни предупреди, че следващата година е 555-та от Гутенберговата библия, първата печатна книга на света, и как трябвало да се отбележи важното събитие.

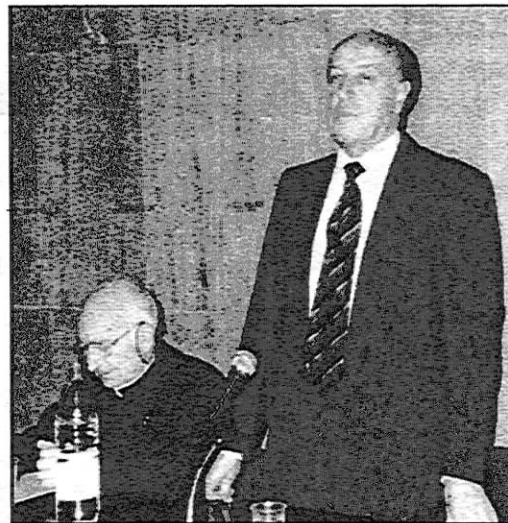
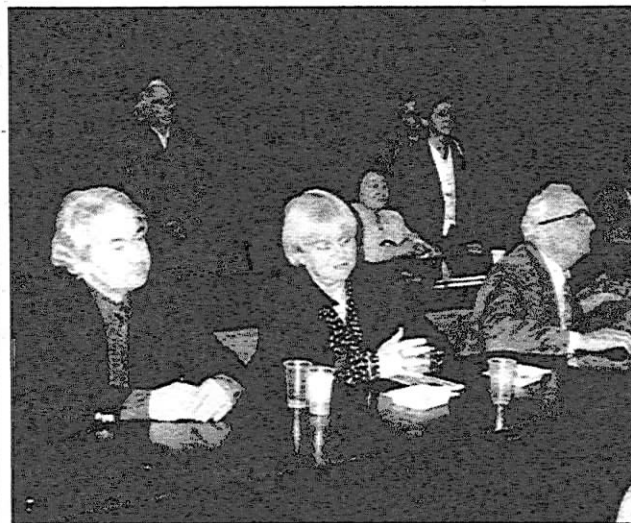
По установена вече от десет години традиция (първият път беше по Коледа 1990), на 4-ти коментирахме за БНТ събитието Urbi et Orbi - папската благословия от Ватикана с придружаващите я ритуали, с които в Рим приключват великденските чествания. Краткото ни присъствие на „жулата“, от където стана излъчването, ни позволи да раздадем на колегите от медиите последния брой на в. Абагар, станал доста популярен сред тях.

За пореден път можахме да установим степента на успеха на предаването при семейство Станилови, където звънахме недълго след това. Вече на път към боянските възвишения в любимия ни бус попаднахме на отец Владимир от църквата Света Богородица, с когото се познаваме от няколко години, след като им гостувахме на един Великден и си чукнахме яйца. Знаеше повечко за нас, понеже получава в. Абагар и чете този Дневник.

Понеделник беше важен за това, че в 15 ч. без никаква уговорка си уредихме

(Продължава на 3 стр.)

Хроника на едно национално събитие

Архим. проф. Георги Елдъров

Встъпителни думи при откриването на XI колоквиум Абагар - 8 април 1999 г.

- „скромнен подарък за вашата неуморна дейност в полза на българите в чужбина“.

Преди да навлезем в темата на колоквиума, се чувстваме задължени да разясним едно недоразумение, вгнездено в заглавието: „Мъжествени жени“. Жените, за които става въпрос тук, не са длъжни да бъдат мъжествени, за да изиграят някаква водеща роля в обществото или културата. Обстоятелството, че се нуждаем от този термин, за да изтъкнем подобна роля сред представителките на по-голямата част от човечеството, каквито са жените, издава вековното изкривяване на действителността, на първоначалното равенство на половете, както то е изразено в книга Битие от Священото писание: „И сътвори Бог човека, по Божий образ го сътвори: мъж и жена ги сътвори“ (Битие 1,27).

Неравенството, степенуването на съответната им стойност, дискриминацията, която определя мястото и ролята на жената в обществото, когато ги има, се дължат не на първоначалния Божий замисъл, а на греха, на неправдата, навлязла в историята на човечеството чрез грехопадението. Само в този контекст прозвучава древната прокоба, също предадена в книга Битие след разказа за грехопадение-

то: „На жената рече (Бог): ще умножа и преумножа скръбта ти, когато си бременна. С болка ще раждаш деца, и към мъжа си ще тегнеш, и той ще господарува над тебе“ (п. т., глава 3, 16).

Явната връзка между тази последна, или последно забелязана дискриминация спрямо жената, с греха и последвалите го порочни размествания, предразполага също начина на поправянето ѝ, най-вече чрез борба срещу корена ѝ - греха, по силата на изкуплението донесено от Христа, в крайна сметка чрез любов - онази, която, по думите на Апостола, прави да няма сред нас елини и варвари, сиреч цивилизовани и нецивилизовани, римляни и робини, сиреч пълноправни и раба, жена и мъж - понеже всички ни е спасил Христос.

Христос именно е пример и учител на здравото отношение към жената: Богородица, Елисавета-майката на Предтеча, самарянката, блудницата, наинската вдовица - и особено жените от пасхалния цикъл...

Този единадесети колоквиум съвпада с дните от страстната седмица, която след няколко дни ще ни доведе до празничното честване на Христовото Възкресение. Да си спомним във връзка с това съответните роли на мъжете и на жените, гравитиращи около Спасителя през онези драматични дни. Мъжете, и най-приближените на Спасителя, неговите ученици и апостоли, включително Петър и Йоан, се разбягват: кой го предава, кой го отрича, кой кръжи отдалеч около мястото на събитията. Герои остават шепата „мъжествени жени“ - вървят по стъпките му към Голгота, Вероника му изтрива кръвата пот от лицето, Майка му Мария и Саломея, и другата Мария, и Мария Клеопова застават в подножието на кръста, за да го подкрепят в последната му битка със смъртта. Же-

ни мироносики го придружават до гробната пещера, те първи го търсят сутринта на първия ден след съботата, и първи стават свидетелки на възкресението му. Апостоли, евангелисти, дякони, мъченици и всички други до нас идват по-късно - след жените.

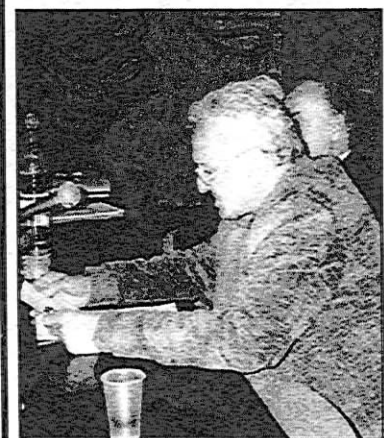
Идеята за този колоквиум назира на предишния 7-ми през 1997 г., посветен на темата „академици-хъшове“ - българските интелектуалци на Запад, групирани около БАД Д-р Петър Берон: сред застъпените тогава двадесетина имена нямаше нито една жена. А такива наистина гравитираха дейно около тази най-представителна институция на българската духовност на Запад през тоталитарния период. Ще спомена само имената на Златка Маркова-Керемекчиева, Сава Манолова-Унгерер, Нацка Стайнова-Шльондорн, Жени Заимова, а сред небългарките - Инге Огнянова, Мария Слудняк-Петрова. Те всички си заслужават профил и преглед на дейността им в сферата на духа. За съжаление информацията за тях намалява с времето, както и спомена за тях избледнява. Архиви се изпразват и губят, приближените им стареят или се насочват към други грижи. Само за някои от тях можахме да посъберем данни, за да остане поне името и посока-

та на евентуално по-нататъшно дирене, ако у някого назрее любопитство или българолюбиво някакво чувство.

Междувременно картината се разшири в друга посока - към присъствието на българката изобщо в съдбата на нацията, и дали то е достатъчно застъпено в паметта и съзнанието ни. Което пък ни доведе до едно разширяване на хоризонта към по-далечни от този на БАД Д-р Петър Берон брегове. Новите приноси обогатяват това издание на поредицата колоквиуми Абагар с профили на велики или по-скромни образи на българки, в състояние да повишат националното ни съзнание и, главно, да допринесат за една по-справедлива представа за участието на българката в съдбата на България - вчера, днес и през настъпващото ново хилядолетие.

Поетесата в изгнание Жени Заимова е приветствана от Стефан Чанев (с в. Абагар в ръката)

ПАПАТА ОТВЪД ДУНАВА

(Продължава от 1 стр.)

но близко посещение на папата в България, също страна с доминираща православна църква, и то толкова тясно и толкова често свързана през вековете със съдбата на румънската ѝ посестрима.

Далечните корени

В историческата памет на румънците са залегнали далечни спомени за древна връзка с Рим. Считат се за потомци на римляни, като се позовават на завоюването на страната им от легионите на император Траян през 101-102 и 104-106 година от н.е. По-малко отчитат по-раншното присъствие на даки (сродни с нашите траки) и по-късните нашествия на славяни, прабългари, кумани. И християнската им история е изпълнена с първоначалното присъствие на църковни

съдба, като част и от първото, и от второто българско царство. Във второто тяхната историография им приписва даже вожаческа роля. Напи в западните летописи от времето Калоян е наричан „блах“. Българската им връзка обяснява както въвлечането им в съдбата на източното православие, така и ползването на църковно-славянски език и кирилица до средата на миналия век.

Само след края на татарското нашествие в региона (около 1300 г.), определено поникват румънски политически единици, т.н. гунавски княжества, които водят все по-самостоятелен живот - Влашко, Молдова, Трансилвания, по-късно съставни части на съвременна Румъния.

Те запазват автономията си и след като България и целият балкански регион пада под османско владичество. В това положение, в течение на половин хилядолетие, те се явяват като свободната част на източно-православното християнство, където поразните балкански народи могат да вложат сили, средства и надежди за по-достоеен политически, културен и верски живот. Онова, което те не могат да постигнат на собствена територия, невъзможност успяват да осъществят в отвъдгунавското сравнително по-свободно християнско пространство. Известни са за този период походи на румънски воеводи-князе за освобождаването на полуострова (Ян Хунияди 1443, 1444; Михаил Храбри 1598), както и всеправославните синоди проведени в Яш (1642). Това дава известно самочувствие на румънците, да се считат за законни наследници на Византия и продължители на нейната мисия, както бе изразено в заглавието-мото на техния най-известен съвременен историк Николае Йорга, „Византия след Византия“. В този контекст тяхната национална и църковна история достига се преплита през XVIII-XIX век с домогванията на фанариотите, от които те също си запамтаха, почти толкова, колкото и българите.

Близките реалности

След като Константин Куза през 1859 г. става съвременен княз на Молдова и на Влашко, две години по-късно (1861) те ще се слеят под общото наименование Румъния (днес все по-често Ромъния, за да се изтъкне връзката с древния Рим, вместо отпращаната към понятието Рум, което в балканския османски контекст означава пряко Византия и гръцката нация). Църковните формации във Влашко и Молдова скоро провъзгласяват своята независимост от Фенер (1865). Това ги въвежда в църковен конфликт с вселенската патриаршия, подобен на този, който след 1870 г. ще бележи и отношенията на българската църква с цариградската. Той ще бъде разрешен доста по-бързо от българския, двadesетина години по-късно (1885; българите ще се помият само през 1945 г., или след цели 75 години скъзма). Отпозава пътят, както на нация-

та, така и на църквата е само във възход. До 1918 г. румънската църква се превръща в регионална „велика сила“, а църквата достига, за пръв път в историята си, го ранг патриаршия (1925). Последната поема известна водеща роля в православието след затрудненията, в които е вкарана руската църква след 1917 г. Тя е най-голямата православна църква в свободния свят. Църковният живот цъфти. Богословската школа в Чернуци (Черновци) се ползва с международно реноме. Църквите се посещават масово от богомолци. Манастирите преливат. Даже болшевишкият режим на Николае Чаушеску, по свои съображения, нито желае, нито успява да пречути докрай румънската православна църква. Тя посрещна промените през 1989 г. с гордо вдигната глава. Патриарх Теоктист, начело на румънската църква от 1986 г., си даде оставката, но скоро бе възстановен на поста си, щом стана ясно, че в поведението му през последните години на тоталитаризма не е имало компромиси.

Днес

Румънската православна църква днес събира под своето крило около 87 % или общо 20 милиона от населението на страната. Верните са разпределени в 24 епархии. За тях се грижат около 10 000 хиляди свещеници, освен монасите - които са почти още толкова, събрани в 200 манастира за мъже и за жени. В повечето университети има богословски факултети (12). А освен това в много манастири се помещават богословски школи.

Останалите жители принадлежат на други християнски църкви. Протестантите са разпространени главно сред етническите унгарци и немци, най-вече в Трансилвания. Католиците се изчисляват, според различни източници, между 5-10 % от общото население, или около милион и половина - два милиона. Преди войната най-многобройни бяха католиците от източен обрег, наричани унати, които според някои изчисления достигат до милион и половина. Те се бяха присъединили към Рим през 1700 г. Приписва се им се заслугата, че са спасили от маджаризация румънското население в Трансилвания. Един от техните архиепископи, Инокентий Муку-Клайн (1728-1751), починал като изгнаник в Рим (1768), се счита за национален герой - нещо като нашия Петър Парчевич. Преди две години, през месец август 1997 г., пленните му останки бяха тържествено върнати в родината му земя.

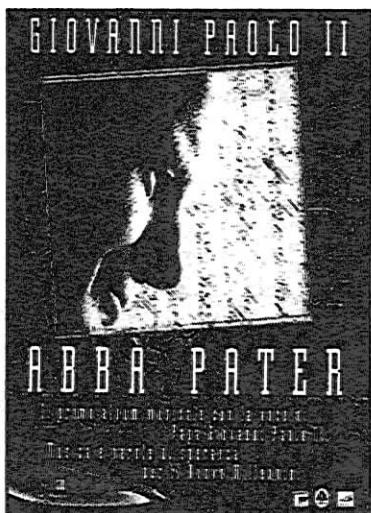
Разтурени от комунистическия режим през 1948 г., униатите бяха причислени към господстващата православна църква, минус шестимата архиепископи и по-голямата част от източно-обрядното духовенство. След демократичните промени от 1989 г. тези католици започнаха да се завръщат към предишната си църква с искания да им бъдат възстановени отнетите култови места. От това се пороци спор

между тях, съответно Ватикана, и румънската православна църква. Преговори, водени през последните месеци, очевидно са довели до известно сближение на позициите, което от своя страна улесни посещението на папата, насрочено през тези дни.

Немалко страдания и ограничения бяха наложени също на католиците от западен обрег. Като първо много от тях бяха изселени като етнически немци или унгарци. Останалите бяха най-често дискриминирани като представители на една „чужда“ идеология и най-вече заради верската им връзка с папството. Техният гунавски остров Сирет, подобно на нашия Персун при Беле, стана свидетел на много издевателства над тях, но също и на изрядното им свидетелстване. Очаквайте прославата на някои от тях в близкото бъдеще.

Освен споменатите католици с централно-европейски произход, има и такива с български произход. Това са банатчани в района на град Тимишоара (Винга и Стари Бешенов) и павликните в района на Букурещ (Чопля и Попеши). Със сравнително по-чисто румънско потекло се считат католици от другата етническа група на чънгъите, които населяват района на Бъкъ в Молдова. Въпреки някои претенции на маджарстващите, те самите се считат за чисти румънци (Виж в. Абагар бр. 6, 1998).

Днес румънските католици са разпределени в 11 епархии (6 западно и 5 източно-обрядни). Повечето от тях са съсредоточени в Трансилвания (католици с унгарски произход, банатчани и унати). Във Влашко и Молдова (с Буковина и Добруджа) наброяват около половин милион, или около една четвърт от общото католическо население на страната. Обаче те са особено жизнени, особено тези в Молдова, където се забелязва истински разцвет с големи обещания за вяра в целия регион и даже извън него. Млади молдовски католици, мъже и жени, изпълват духовни институции в много западноевропейски страни. Няма съмнение, че посещението на папата ще насърчи всички тези положителни процеси в северната ни съседка, за благото, в крайна сметка, и на общаващите отсам Дунава.

Компактдиск с мелодии и рецитал на молитвени текстове, изпълнение на папа Йоан Павел II (март 1999); обещава да се превърне в хит.

ДНЕВНИК

(Продължава от 2 стр.)

квазисимпозиум в предверието на храма Свети Георги. Срещата ни беше специално с Пламен Цонев с надеждата да получим току що издадената му книга за атентата в Света Неделя. След малко се появи редакторката на книгата Спасия Костадинова с екземплярите, а след нея литературният критик Георги Цанков, дошъл да запали свещ в храма поради семеен траур, и накрая също проф. Здравко Петров, другият съставител на изданието. На крак доста дълго коментирахме как то събитиято отпреди 74 години, така и онези, развихрили се на запад недалеч от нас, логично свързани с предишното.

Докато треската по наблюдавания коловзвум вече ни тресеше, рано сутринта на 6-ти от Радио Веселина по телефона ни бе поискано интервю по темата му. Понеже вече ни се беше посъбрал доста пълноводен поток от мисли, лесно си свършихме работата, въпреки че нямаме до сега обратна връзка за успеха на излъчването.

Въпреки голямата ни застотост с непосредствената подготовка на коловзвума, трябваше да посветим навечерието му на няколко неотложни дела. Налагаше се между другото да уважим отговорния редактор архим. Беловежов след близо половин годишното му отсъствие в Италия. Намерихме го в добро здраве и с отлично настроение. Той е от онези хора, които възрастта не бележи. Само му дайте пространство за изява. Ще си го пазим за Абагар. Доста коментирахме по загубата на другаря му от студентските години, монс. Купен Михайлов, за когото четете в бр. 4. Останахме с него около час, а в 17 ч. трябваше да сме на граф Игнатиев с поръчките за постната закуска след коловзвума следващия ден. Контактът ни не се появи и се наложи да помолим Мариана Еклесия да се наеме с важния практически проблем. Впрочем тя се справи отлично, и то за нищо разности от наша страна. В интервала до другата среща се свързахме с Луко Захариев в хола на Столична библиотека. Разговор с този тъй пестелив на излишни думи човек винаги те обогатява с някоя нова идея. На другия вход, където се срещат земелците, лесно намерихме Искър Шуманов, с когото останахме около два часа за преразглеждане на някои наши висши дела. По някое време в разговора се включи Георги Пинчев. Открихме достатъчен брой общи познания да изгълним няколко страници от този Дневник. Накрая се хванахме на бас, че войната в Сърбия ще свърши до десет дни и че Вук Драшковић ще застане начело на западната съседка - твърдахме го ние по силата на някакво наше

(Продължава на 4 стр.)

Програма на папата в Букурещ (7-9 май 1999)

Букурещ. Парламентът.

- Папата се приземява на парадното летище Банеаса, където е посрещнат официално.
- Като първо кортежът се насочва към патриаршеската катедрала (построена през 1665) в южната част на столицата за кратко молитвено съсредоточение.
- След обета среща с католическите епископи на страната, а привечер официален прием в президентския дворец Котрочени, гост на президента Емил Константеску.
- На 8-ми рано сутринта заупокойна молитва в католическото гробище Белу, последвана от Божествена литургия в католическата катедрала Свети Йосиф. След обета на аудиенция при патриарх Теоктист, придружен от членове на Светия синод.
- Последният ден, неделя 9 май, среща с премиера Василе и присъствие на Божествената литургия отслужена от румънския патриарх. Който пък следобеда присъствува на богослужението на папата.
- Привечер отпътуване на Светия отец от същото летище Банеаса.

отци със западно-църковна идентичност. Доста капишал си правят с епископа на гревна Ремециана (Криба Паланка), Никита (около 366-414 г.), считан за автор, между другото, на известния църковен химн „Тебе Боже хвалим“ (Te Deum). Това обяснявало наличието на гревна църковна терминология във верския им речник (Такава въпреки срещаме и сред българите, без да си даваме труда да търсим толкова далечни корени: кръст, кръщение, олтър).

Безспорно е обаче, че още по-съществени са връзките им с българската историческа

ДНЕВНИК

(Продължава от 3 стр.)

вътрешно предчувствие, което, уви, до днес не се е сбъднало

За колоквиума на 8-ми няма да пишем тук, тъй като можете да прочетете доста подробен доклад за него на друга страница в този брой.

На Велики петък, в траурната обстановка на Господните страдания, си позволихме само спешни упражнения по компютърната система, която сега настаняваме в абгарските ни хранилища. Надяваме се в скоро време тя да бъде свързана с римската си кореспондентка на алтернативното ни там жилище. Рано след обедата потеглихме за бърза обиколка в центъра, като последна преди полета ни в неделя. Като се спускахме надолу по Акация, ни се изправи до оградата на бялото куче д-р Милачев, с когото от време на време сме разменяли по някоя дума. Беше прочел последния брой на Абгар, а в неделя беше слушал и коментара ни по БНТ. Сега искаше да продължим разговора в буса - да сме го дочакали на спирката. Въпросът му бил: каква е разликата между вас и нас? От дума на дума разбрахме за неговото битие - следващият път ще го изненадаме с вест за негов съратник във Вашингтон.

В центъра ни чакаше Росен Милев за сверяване на часовниците ни по общи въпроси на Абгар и Балканмедиа в рамките на цялата обстановка на Балканите и отвъд.

На 10-ти рано сутринта ни застигна вестта за кончината на дядо Пимен. По мнение на негови приближени тя била ускорена от строгото спазване на великите пости. Бяхме го виждали преди близо двадесет години при едно негово посещение във Вечния град. На аудиенцията при Светия отец, когато покойният благодареше на папата заради

(Продължава на 5 стр.)

Посланник Светлозар Раев на посещение в Серафикум (28 февруари)

ФРАНЦИСК НОВИ

Един италиански аскет, починал преди 30 години, обещава да се превърне във възроден Франциск Асизки - впрочем негов идеал и учител в продължение на повече от половин век, след като бе приел униформата на ордена на францисканите през 1903 г. На 2 май отец Пио от Петралчина, всеизвестен просто като Падре Пио, бе провъзгласен за блажен в рамките на невидян досега църковен ритуал, извършен на площада Свети Петър в Рим лично от папа Йоан Павел II. Рядко е било забелязано такова стечение на богомолци в летописите на Римската църква. За пръв път в историята необятното пространство на този най-голям площад се оказва тясно за стекалото се множество. Наложи се останалите поклонници да се съберат на друг площад на около пет километра разстояние от предишния и оттам да следят обряда на гигантски екран, също както десетки, може би стотици милиони хора - пръснати по света, свързани за този случай с Вечния град по ефира.

Падре Пио, в мире Франческо Форджоне, бе роден на 25 май 1887 г. (За сравнение около онова време в България се решава въпроса за приемника на княз Александър с избора на княз Фердинанд Сакс-Кобургготски на 25 юни). Родното му място Петралчина, по вековна традиция на францисканите, ще се превърне в монашеско прозвище за него, замествайки завинаги фамилията му. Селището се намира в района на гр. Беневенто, известен с доказани прабългарски остатъци във вида и нравите на населението. Преди време италианският краевед Винченцо де Амино издаде монография с доказателства за продължителното българско присъствие по тези места. Показваше и сходства във физиономията на местните жители с тези на прабългари. Оставяме на находчиви наши читатели да проверят твърдението след като се запознаят по-обстойно с живота и осанката на новия блажен.

През първите дни на януари 1903 г., когато е около петнадесетгодишен, взема решение да постъпи сред францисканите, след като беше получил внушение свише. Избира по-строгото крило на францисканите, това на отците капуцини, образувало се в лоното на голямото семейство на францисканите през 1529 г., когато в Европа бушува реформацията на Мартин Лутер. Същите действуват сред българските католици от 1841 г. и доскоро представляваха главната опора на Софийско-пловдивската епархия.

С навлизането в пробната година, наречена новициат или послушничество, получава типичната монашеска дреха на капуцините и пуска задължителната за тях брада. Приема също новото си монашеско име Пий, вероятно поради симпатия към няколкото папи, изредили се през последните времена на Свети Петровия престол, като Пий Девети (1846-1878), навремето насърчил унията на цариградските българи (1860), и Пий Десети (1903-1914), избран малко по-късно през същата година.

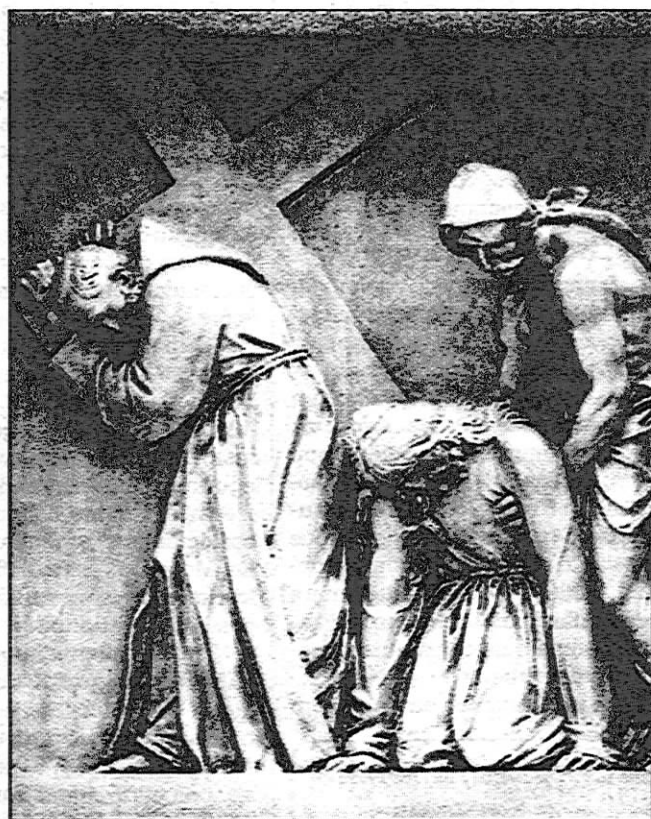
Между 1904 и 1910 следва философски и богословски науки в различни школи в провинцията и на 10 август 1910 г. е ръкоположен свещеник в катедралата на град Беневенто.

Следва един период от пет-шест години, когато младият свещеник е подложен на тежки вътрешни и външни изпитания. Нала-

Падре Пио на 30-годишна възраст (снимка през лятото 1919 г.).

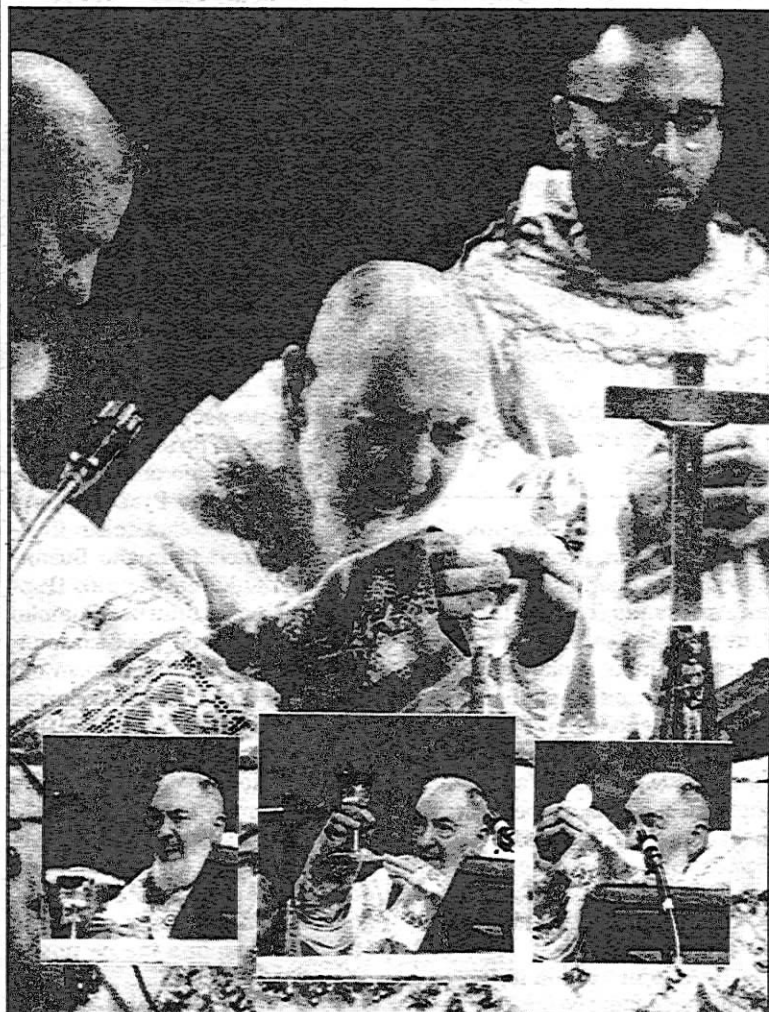
га му се да живее при своите, тъй като тежките условия на монашеския живот не помагат на здравето му. Въпреки това, в началото на ноември 1916 г. е мобилизиран в италианската армия. Нали сме в разгара на Първата световна война, когато Италия воюва срещу България (и обратното). В края на януари го уволняват. Като че ли военният живот помага на здравето му: сега може да се прибере спокойно в манастира. От 4 септември 1916 г. той живее непрекъснато до края на живота си в манастира на градчето Сан Джованни Ротондо, недалеч от град Фоджа в провинция Апулия, с най-известен град Бари. През 1918 г. у него се появяват признаците на Христовите страдания - раните получени на кръста от гвоздите по ръцете и стъпалата и от копието на войника в ребрата. Същото се случило с основоположника на ордена свети Франциск през есента на 1224 г. В агиографията (науката за светиите) те се наричат stigmata, сиреч знаци - знаци на Христовото страдание. Понеже те са видими, явлението става лесно достояние на обществеността. Появяват се съобщения в пресата. Започват и прекания между подръжници на явлението и неверници. Следват медицински изследвания. Появяват се и съмнения, даже клевети по отношение на страдалеца. Един виден тогава учен преминал в католичество след дълго терзание на духа, отец проф. Агостино Джемели, основател на Католическия университет в Милано, се изказва твърде отрицателно. Следват редица комисии, и богословски, и лекарски, които ще придружат живота му докрай. Въпреки че папата от времето, Бенедикт XV, застава на неговата страна, църковната власт му налага ограничения, които го изолират от наплива на верни и почитатели. От целия регион, от различни части на Италия, след войната и от много европейски и отвъдокеански страни, се движат човешки маси до това отдалечено място в един от най-бедните региони на Италия. Търсят утеха, духовно спокойствие, някои - Божия намеса за изцеление или друга някаква нужда. Повечето от тях се връщат по домовете си удовлетворени телом и духом. А той повечето време ги изслушва, изповядва ги, дава им някое лаконично нас-

Блажени Падре Пио, подобно на Симон Киринеец, носи кръста Христов към Голгота (Лука 23,26). Барелеф на Ф. Мессина (1971).

тавление. Рядко проповядва или върши необичайни неща. Тогава се поражда у него идеята да подеме една социална дейност, която да облекчава продължително човешките страдания, даже когато той самият няма да бъде сред живите. В началото на 1940 г. заговаря за някаква институция за облекчаване на човешките страдания - именно Дом за облекчение на страданията. Петнадесет години по-късно миражът става действителност: в бедното селище се издига един от най-големите болнични комплекси в света, а до него църквата Света Мария Благодатна, с размерите на катедрала. Божият човек продължава да бленува. До създадения комплекс вижда център за интерконтинентални проучвания, дом за молитвени групи, почивен дом за духовници, образователни институции за мъже и за жени... Всичко това поражда интерес, а също и неясни апетити на

лица и институции, които желаят да се включат за собствени цели в тези планове. С цел да изместят съперници започват битки по медите, които пък водят до нови граждански и духовни комисии за разглеждане делата и обкръжението на скромния монах, и все така до края на живота му. Най-много са ударите в началото на 60-те години. Въпреки че в Рим тогава светилства добрият папа Йоан (бившият Ронкалми, прекарал 10 години в България, 1925-1934). В същност Падре Пио е освободен от тези мъчения само с настъпване на смъртта му. На 22 септември 1968 г. при манастира му се събират на световен конгрес привържениците му от Молитвените групи. Той служи за тях. Но по време на обряда, когато многобройни свидетели успяват да съзрат раните му по ръцете, той припада. Отведен в килията си, към 2,30 ч. следващия ден преминава във вечността.

Новият блажен Падре Пио при Богослужение (май 1967 г., около година преди кончината си).

Забравен от свои, честван от чужди

Zbornik radova znanstvenog skupa Život i djelo o. Euzebija Fermendžina (Hrvatska akademija znanosti umjetnosti. Zavod za znanstveni rad Osijek, Osijek 1998) 236 стр. In 4°, с илюстрации

Историкът францисканец Евсевий Ферменджин.
Портрет по снимка от 1887 г.

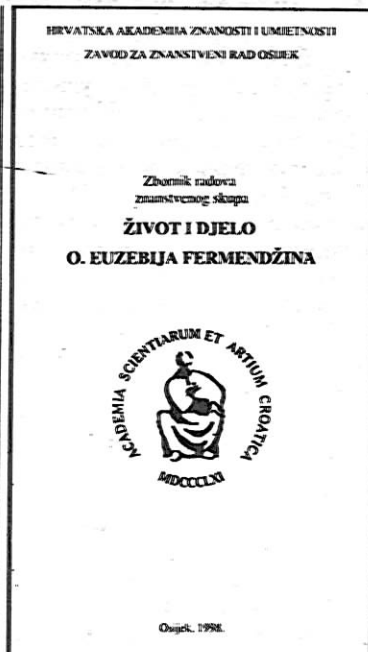
Когато една толкова престижна институция, каквато е Хърватската академия за наука и изкуство, спонсорира избрани трудове за един наш сънародник българин, почти незападен в родината си, можеш да се почувстваш същевременно горд и унижен. Случаят с Евсевий Ферменджин, банатски българин, постигнал завидна слава на историк от европейски мащаб и на духовен реформатор на един от водещите ордени на католическата църква - францисканите, действали в България около Чипровското въстание, е поучителен. Като че ли само ние си направихме труда да обърнем вниманието на нашите сънародници когато паднаше стогодишнината от неговата кончина през 1997 г. (Виж в Абагар, броеве 3 и 4, 1997). А той наистина си заслужаваше доста повече от нашите сънародници, особено онези, които повсеместно ползват неговите трудове (обикновено без да споменават името му). Полученият с посвещение от страна на един от авторите (Иван Дамиш) том без съмнение ще попълни и у нас достатъчен брой бели петна в историческата ни и научна памет.

Личността му бива осветлена тук от най-различни ъгли, с приноси на 21 висококвалифицирани докладчици, изнесени на симпозиума на 18-20 септември 1997 в Нашице, провинция

Осиек (Хърватска) по случай 100 години от смъртта му.

Ще посочим на първо място статията на Иван Дамиш (стр. 67-76), част от негов по-обстоятелен труд, появил се като дисертация в Рим през 1988 г. Тук е представен пълен биографичен очерк на Ферменджин от раждането (1845) и детството му във Винга (Банат), тогава в унгарския дял на Австроунгарската империя, през различните етапи като студент, ревностен духовник, учен изследовател, високоотговорен член на висшето управление на францисканския орден, реформатор и обновител на ордена дисциплина в централна Европа, до преждевременната му смърт в Нашице на 25 юни 1897 г. Данните, изнесени от Дамиш, са строго документирани с необходимите цитати и отправки. Там се набляга достатъчно на българския корен на героя и на незалязващата му връзка с родния край - как например приемал да пее български песни в тесен кръг академици. Обобщени данни за родното му място ще намерите в приноса на Мариан Тинцул (стр. 43-46) с няколко оригинални илюстрации. Йосип Валпер (стр. 67-75) ще ви изненада с информация, че мястото, където Ферменджин е починал, наистина било владение на видната чипровска фамилия Пеячевич - двама нейни представители са служили там

като кралски намесници през миналия век. Другият крупен биограф на Ферменджин, Франьо Емануел Хошко (Euzebije Fermendžin. Crkveni upravnik i ro-vjesnik, Zagreb 1997), изтъква ролята на нашия сънародник в процесите, които в края на миналия век доведоха до обединението на четири важни клона на францисканския орден (обсерванти, реформирани, алкатарианци и реколекти, а два остават самостоятелни: капуцини и конвентуалци) под единно централно ръководство на един и същ орденски устав. Първо като член на централното ръководство на крилото обсерванти (онези действали в България от 1595 г. до краха на Чипровското въстание), после като съредактор на новия устав и визитатор в централно-европейските провинции на обединения орден и в Палестина, между 1881 и 1897, Ферменджин е водеща личност в един важен момент от историята на католическата църква, когато в историческото пространство се появява една от най-мощните институции за църковен апостолат в света: новата обединена структура събира най-голям брой монаси в цялата църква, с най-широко разпространение в света, където крепят едни от най-опасните граници на църквата и християнството, с особено важно присъствие, например в Централна и Южна Америка. Те охраняват също църковните позиции по Светите места в Палестина. Векове наред те са били също на предна линия на водораздела между християнството и исляма. Доскоро те заемаха всички църковни позиции в Босна. Ако нещо полезно е било постигнато в онези пространства през последните десетилетия, без съмнение то отчасти се дължи и на този наш позабравен сънародник. Дейността на Ферменджин в тази ръководна и реформаторска дейност е разглеждана под различни аспекти също от Никола Вукоя, Марко Караматич и Анте Секулич. Неговата научна дейност в областта на историята е подета по-специално от Базилие Панджич, който се спира на приноса му покрай издаването на един от наистина важните паметници на францисканското движение, известните Annales Minorum, поредица от монументални томове (с размерите на тези от Енциклопедия България, обаче на по-плътна хартия), отпочната първоначално от ирландеца Лукас Ваддинг, който между 1625-1654 я докарал до том осми, покриващи годините 1208-1540. Днес те са нарастнали до 27 тома. Ферменджин е съставил том 25-и и има признати приноси за томо-

ве 20-и и 27-и. Като работил по това издание в Рим, използвал изследването си за да събере колкото може повече материали и за българолюбивото си начинание Acta Bulgariae ecclesiastica, издадено през 1887 г. То му заслужило приемане като член-кореспондент в загребската Южно-славянска академия на науките. Работи също върху Acta Bosniae potissimum ecclesiastica, появило се през 1892 г. и останалото в ръкопис Acta Croatiae. За отделни приноси по различни въпроси докладват няколко автори от съставителите на разглежданата книга, някои и от интерес за българската историческа наука. Така Йосип Барбарич се занимава с приносите на Ферменджин за историята на различни балкански народи, включително и българския; Иван Голуб - за любимеца му, преждевременния икуменист Юрий Крижанич (пътувал в Русия с междущърковна цел, 1646-1650); Никола Кекич - за Рафаел Левакович, покровителя на младия Петър Богдан Бакич; Витомир Белай - за българския фолклор в писанията на Ферменджин. От специален библиографски интерес за историци, архивисти и библиотекари е трудът на Петър Стрлич - пълен списък, подреден от Мириана Гросс, на събраните от Ферменджин непубликувани материали, които днес се съхраняват в архива на Хърватската академия на науките и изкуството. Те представляват няколкостотин заглавия, разпределени в 13 сектора. Недотам изненадващо, откриваме ръкопис на българска граматика, съставена през освободителната война (1878). Има и събрани български приказки. Сред архивните преписки за отбелязване са, поне като свидетелство за трайния му интерес към всичко българско, списък на кирилските ръкописи на Рилския манастир, бележки за историята на францисканите в България и някаква наредба на Константин Басараб.

ДНЕВНИК

(Продължава от 4 стр.)

вниманието, последният отговори: Никога няма да откажа среща на български митрополит.

Същият ден се събра за годишно свиждане цялата ни рода. Освен опресняване на връзките, проверихме също някои насоки на абагарска дейтелност. Между другото бе установено наличието на архивни и доскоро секретни документи, където фамилията ни име е многократно застъпено. Стана въпрос колко би било от научен и граждански интерес да представим контурите на епизода пред обществеността.

Обратният полет до Рим се различа от предишния насам с това, че в крайна сметка трая само два часа и половина, вместо 12-те от 23-24 март. Спътниците ни бяха още по-интересни вече от летището в София, когато ни откри откошеленият ни приятел Фитгуча от едноименната верига закувални в центъра на столицата. Предаде ни покана за предстоящия фестивал в гр. Сполето, недалеч от гр. Асизи, в началото на юли. Май не ще можем да приемем поради назриващ ангажимент в София през същия период. Можете да откриете заченки в кореспонденцията ни в този брой. Когато бяхме вече във въздуха, намерихме се сред най-интересните хора от полета, настанени като че ли около някаква кръгла маса в центъра на Туполева. Разви се разговор-симпозиум на високо интелектуално и човешко ниво. Оказа се, че с някои сме пътували при предишния полет, а с един и при нещастното приземяване на летище Букурещ, вместо София, по Коледа миналата година. Пътуваше и началник отдел на Булбанк. Улеснихме й първия импакт с Вечния град, като я поверихме на подходящия човек,

(Продължава на 6 стр.)

На гости при архитектите Никола Мушанов и Златка Кирова на 28 март, когато много гътувахме по оставената на разруха варненска църква Света Богородица - рядък пример на българска готика.

Дядо Методий с екипа на Балканмедиа (26 март), когато благослови инициативата за Свети архангел Гаврил - покровител на хората от медиите. Виж Дневник в бр. 4, 1999.

С Радой Ралин в Народната библиотека, след обмяна на мисли по 555-та годишнина от началото на печата (2 април)

ДНЕВНИК

(Продължава от 5 стр.)

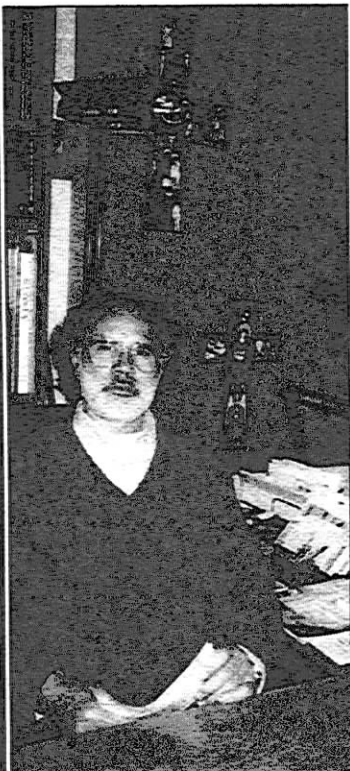
който трябваше да я заведе на мястото на симпозиума, където беше поканена.

Седмичната последвала пристигането в Рим ни наложи справяне с изостаналите ни тук дела в няколкото сектора от нашето битие - застоялата кореспонденция, поразсените покрай великденските празници студенти, състоянието на старшия дом Абагар с обитателите му, включая стожера, сиамеца Ми-ну, и главно поредния брой Абагар, който сега е в ръцете ви.

На 18-ти доста ни разтревожи по телефона отколешният ни съратник отец Лудвиг (Владимир) Пенев. Тежко боледувал през последните седмици, а ние не сме знаели нищо. Сега се възстановявал в някакъв манастир в провинцията.

Само следващата седмица можахме да си позволим достъп до центъра (а и времето не беше дотогава за препоръчване). На един от обичайните ни край-вaticanски пунктове, икуменическият център «Russia Esumenica», ни помолиха за сведения по рисунки на художника Кулешков, попаднали в ръцете им. Ще бъдем благодарни ако някой ни даде връзка с него.

Да не помисли някой, че събитията в Косово като че ли никак не се отразяват в нашето ежедневие. Напротив. Римският ни дом Серафим е на предна линия при събирането на помощи за прокуденото население - както впрочем е бил също и при предишните кризи в района, още от времето на опустошението във Вуковар. Лично настоятелът на местното братство, Джорджо ди Лембо, на 23-ти отпътува с помощи за Кукеш, на албанската граница. През 1995-1996 той пътува четири пъти с подобна цел до Сараево.

Свещ. Д-р Серджо Меркантин, неколкратен гост на Абагар - дом и вестник, е домакин на сезонните ни посещения в студиото му недалеч от Ватикана.

Разговор с мислещи братя

В бр. 6(77) от 1998 г. арихм. проф. Г. Елджров публикува научния пътепис „Да си българин в Молдова“, в който се казват и няколко думи за манастира в Нямц. Този манастир е тясно свързан с името на видния книжовник, църковен деец и дипломат от края на XIV - началото на XV в. Григорий Цамблак. Може би защото тази връзка е само легендарна и без научни факти, нашият уважаван богослов е решил да я пропусне. Но тъкмо защото е красива легенда и дълго време е битувала в славянските литератури и в трудовете на ред слависти от средата и края на XIX в., тя си струва да бъде припомнена.

Едно предание, очевидно сътворено от братята в Нямцеския манастир векове назад, разказва, че Григорий Цамблак е бил продължително време игумен във „Възнесение Господне“ и починал там като схимник под името Гавриил около 1450 г. Науката обаче е категорична - Цамблак никога не е бил монах там, а годината на смъртта му е 30 години преди посочената дата. Отъждествяването на търновския книжовник с монаха Гавриил се е получило поради това, че братята смесвали името му с това на техния прочут съратник от средата на XV в. - книжовникът Гавриил Урик. Около XVI в. в ръкописите дори се отбелязва и надгробният Цамблаков над-

пис на гръцки език от манастирските гробища: „Търново го роди, Атон го отгледа, беше митрополит на Киев, а сега е на небето“. Така съчиненият надпис има голяма близост с тези от късната античност, чиито формули по-късно са пренесени в християнската епиграфика - срв. част от надпис на поета Вергилий, поставен на гроба му край Неапол: „Мантова ме роди, Калабрия ме отне, сега живее в Партеопола, възпява полетата, селата, вождовете“.

Известна е и една късна кратка Молдавска хроника (чийто автентичност се оспорва), в която се споменава между другото, че в манастира „Пантократор“ в Нямц е бил игумен Григорий Цамблак. Преписвачът (или авторът) на тази хроника е смесил реалното манастирско ръководство на Цамблак в края на XIV в., но в Дечанския сръбски манастир „Пантократор“, с въображаемото му пребиваване в Нямц. Както е известно, тъкмо в Дечани Цамблак създава едно от съвършените си агиографски произведения, оставило трайна следа в старите славянски литератури - житието на Стефан Урош Дечански. А знайно е също, че манастирът в Нямц не е посветен на Вседържителя, а е построен, както е видно от ктитория надпис над входа на църквата „за слава, чест на светото и славното Възнесение на небето...“.

В една история на манастира в Нямц от 1779 г. пък се твърди, че в нартекса сред образите на покойните манастирски игумени е бил изписан и ликът на Цамблак.

По-късно заличени, при обновяването на притвора през XIX в. ктитория наредили да се помене игумена им отново с надпис: „Преподобният наш отец Гавриил Цамблак“. Истината е, че Цамблак умира като киевски митрополит, може би в града на своята катедра през 1420 г. - датата се знае от един ръкопис, съхраняван в светогорския манастир „Св. Павел“. „В лето 1420, индикт 13, представи се российский митрополит Григорий Цамблак“.

Въобще големият авторитет на търновския книжовник е карал румънските книжовници да украсяват биографията му с твърде интересни подробности, към които истината няма никакво отношение. Така например в заглавието на едно слово в руски сборник от XVI в. е написано: „От Григорий архиепископ Киевски и на цяла Русия похвално слово за Флорентинския и Констанция събор...“. От надслова излиза, че Цамблак е писал слово за събор, който се е състоял 19 години след неговата смърт, тъй като съборът във Флоренция е протекъл през 1439 г.

Белият петна в последните години от живота на този кни-

жовник са и двигателите за различни хипотези за схимнически живот, църковно-проповедническата и книжовна дейност на Цамблак в Нямц през годините 1420-1452 г. Тези теории са били страстно защитавани от такива видни слависти като Михаил И. Соколов и Александър Яцимирски, като последният дори изброява кои слова от богатото Цамблаково омилетично наследство са създадени тъкмо в Нямц. Още през 30-те години обаче румънските историци и литературоведи като Емил Турдяну и Д. Богдан доказаха, че повечето от тези възгледи нямат никаква реална основа.

Стефан СМЯДОВСКИ

АБАГАР: Уточнението на Стефан Смядовски представлява научен принос към писаното от нас миналата година след молдовското ни пътешествие през април-май. Тогава споменахме за редица връзки на нашата страна с откъднуавската област. Щастливи сме, че в района е оставил, ако не друго, ярък спомен големият българин от XIV-XV век Григорий Цамблак. Даже ако наистина не бива да бъде свързан с Нямцката света обител, фактът, че името му е било считано за достатъчно престижно, за да бъде легендарно вметнато в летописите ѝ, показва едно морално присъствие на българския книжовник и църковен деятел, което е толкова важно, колкото възможното му физическо битване там.

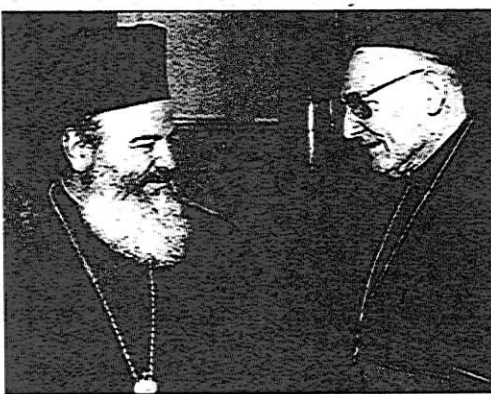
ВЕСТИ

СЛЕД БУКУРЕЩ, ФАТИМА

Йоан Павел Втори храни специални чувства към Света Богородица Фатимска в Португалия. Той ѝ приписва оцеляването си след атентата през 1981 г. Два пъти е бил там на посещение, а се говори вече за трето пътуване, веднага след румънското посещение (7-9 май). Съобщението идва от епископа на градчето монс. Серафим де Суза Ферейра, който посочил и датата: 13 май, годишнина на атентата, както и на появяването на Пресветата дева на три местни овчарчета през 1917 г. Епископът е добавил, че процесът за канонизирането на две от тях, братът и сестрата Франсиско и Яцинта, вече покойници, е в напреднала фаза. Третата, Лучия, станала междувременно член на ордена на кармелитките, е все още жива.

РАЗВЕДРЯВАНЕ В ГЪРЦИЯ

За пръв път от векове високопоставен ватикански сановник е приет в Атина от духовния глава на гръцката православна църква. На 16 март архиепископ Христулос се е срещнал с председателя на ватиканския отдел за обединението на църквите, кардинал Едуард Касиди. Гръцкият архиепископ е изразил желанието на неговата църква да поеме пътя на икуменическото добросъседство, и не е изключил възможността да върне визитата в Рим.

Архиепископът на Атина и цяла Гърция Христулос посреща ватиканския представител кард. Касиди

ГОСПОДНЯТА МОЛИТВА „ОБЕДИНЕНА“

Молитвата „Отче наш“, препоръчана от Спасителя на своите последователи, понякога се явява като повод за разногласия. В различните преводи на съвременни езици, ползувани от отделните християнски църкви, се забелязват различия, които стават още по-фрапиращи, когато техни представители се събират на междуцърковни срещи и желаят да дадат молитвен израз на общата си връзка с Христа. Представители на няколко църкви в Италия, включително и православни, се събраха на 12-15 април в град Перуджа, недалеч от Асизи, за да приемат един общ текст за ползване при такива случаи. Въпреки че новият италиански текст взема под внимание традиционните предпочитания на отделните църкви, все още остават някои несъгласувани детайли. Някои мис-

лят, че изразът „не ни въвеждай в изкушение“ е непонятен за повечето християни, които не могат да си представят, че Бог може да се превърне в изкусител и затова предлагат да се пише, например „не ни оставяй на произвола на изкушенията“.

МОНАХИНЯТА - БАНКЕР

В Бангалор, централна Индия, от няколко години съществува спестовна каса, създадена от сестра Нанси Перейра, предназначена специално за жените, натоварени с грижата за многодетни семейства. Без гише, само с две тетрадки за входящи и за изходящи суми, тази банка прави чудеса. Формулата е много проста, но отговаря идеално на положението в Индия. Касата отстъпва суми на клиентите с 1% лихва годишно. Обаче при условие, че си определено беден и решен да pestиш, като оставяш в книжката винаги поне 10% от получената сума. Като приоритетно се счита ползването на кредита, освен за препитанието, също за училищните разходи на децата. Сестра Нанси предпочита клиентите жени, поради обстоятелството, че в индийското общество те са истинските стопанки на семейното състояние. Получателките на средствата са организирани в групи за взаимна помощ, които днес са 53, като всяка група е съставена от 15-20 членки. Целта на инициативата е да направи, колкото е възможно, икономически независими тези семейства. С предоставените суми те са задължени да започнат някакъв семеен „бизнес“, колкото скромна да е той. Банката не признава расови, конфесионални и други бариери. В селището, където първоначално е започнало делото, от 3000 жители само 62-ма души са католици, а останалите са будисти, индуисти, мюсюлмани.

Монахинята-банкер Нанси Перейра

Новият генерален секретар на ватиканския отдел за обединението на християните епископ. Валтер Каспер. Замества френския епископ Пиер Дюпре. Каспер досега е бил епископ на Ротенбург-Шуттгарт в Германия. Изигра важна роля при изготвянето на помирителната декларация между католици и лютерани преди две години. В миналото той е бил дългогодишен професор в известната богословска школа в Тюбинген.

На кирило-методиевска тема

БЛАЖЕНИ АНТОНИЙ СЛОМШЕК
(1800-1862)

Светият отец папа Йоан Павел II скоро ще ни изненада с провъзгласяването на нов блажен сред южните славяни. По време на второто си посещение в Словения на 17 септември т.г. той ще прослави с тази агиографска титла епископа на Марибор Антоний Мартин Сломшек (1800-1862). Желая да обърнем вниманието на читателя към това събитие, понеже то се свързва идеално с паметта на Светите братя, които ние българите чествуваме по-специално през този месец. Епископ Сломшек е един от пионерите за възраждането на паметта на Кирил и Методий сред славянските народи, след вековна забора на фигурите и делото им, и от католици, и от православни. Едно негово начинание, Братство св. св. Кирил и Методий, предшествува с близо едно десетилетие инициативата на цариградските българи да чествуват празника на основоположниците на българската писменост, с известната враждебна реакция на Фенер (1859).

Сломшек е роден на 16 ноември 1800 г. в словенското село Слом, от където е наследил и фамилията си. След като завършва богословското си образование в една от най-престижните школи в Европа - Тюбингенската, през 1824 г. е ръкоположен свещеник и е натоварен с различни пастирски служби в епархията на Марибор. През 1846 г. става енорийски свещеник в Целје, но почти веднага е назначен за епископ в Марибор, с полагасмата му се тогава титла "принц". Стана известен с голямата си загриженост за обединението на християните, особено тези на Балканите. С тази цел през 1851 г. основава споменатото кирило-методиевско сдружение. По онова време покани също да служат в епархията му отците ла-

Словенският епископ Сломшек (1800-1862), радетел на кирило-методиевското дело, през септември ще получи звание блажен

заристи, известни с апостолата си и сред българите в Кукуш и Цариград, което пък донякъде обяснява специалното отношение на словенската църква към католическата общност в България. Свети кирилометодиевото братство получило нов тласък през 1891 г., когато поел ръководството му оломуцкият архиепископ в Моравия, Антонин Кирил Стоян (1851-1923), известен с провеждането на Велеградските конгреси, които подсилиха интереса към Светите братя. От тогава движението се нарича Апостолат св. св.

Кирил и Методий. Сломшек и Стоян са споменати изрично в апостолическото послание на папа Йоан XXIII, Magnifici eventus, издадено през 1963 г. по случай 1 100 г. от началото на апостолата на Светите братя сред славяните. Новият славянски блажен, който ще бъде прославен само след четири месеца, почина на 24 септември 1862 г. Още тогава започна да се разпространява мълвата за изрядните му добродетели, довела до предстоящото събитие, нелишено от определено кирило-методиевско значение.

РЕДОВЕ ИЗ НАШАТА КОРЕСПОНДЕНЦИЯ

Защо не сте ми изпратили последния брой на в-к Абагар? По какви причини, нито пък сте ме осведомили защо.
Плевен, 24 март 1999

Мишо Драгоданов

АБАГАР: Вестникът е бил изпращан редовно, обаче по неизвестни причини пратките се връщат назад вече два пъти. Ще трябва да се провери в пощенската служба. Благодарим за дописката от Плевен, както и за предишните няколко, отбелязани в мартенския ни брой.

Радостен съм да Ви съобщя, че от първи април т. г. постоянното ми местоживееще ще бъде мой роден край Белене (от където бях прокуден преди 28 години от властимащите комунисти; прощавам им и нека Бог прецени „правотата“ на тяхното безсмислено действие!). На Вас желая щастлива пролет и все така да ни радвате с безценните новости във Вашия-наш вестник Абагар.
Баховица, 21 март 1999

Д-р Георги Георгиев

АБАГАР: Щастливи сме, че още един наш приятел ще заеме поста си в крепостта на блажени епископ Евгений Босилков, от където ще трябва да се излъчва истинската верска светлина за страната, която го е отгледала, за да го дари на целия християнски свят като велик пример на християнско свидетелстване до крайната жертва - проливане на собствената си кръв за Христа.

Изпълнявам молбата на един наш абонат-дописник на влашкия вестник Тимнул, който аз не чета, понеже не зная (владя) румънски език. Същият този Господин, когото снабдявам с в. Абагар, си ги събирал и той моли чрез мен да му изпратите на мой адрес в. Абагар, бр. 5 и бр. 6, 1997 г. Всички останали броеве ги има, но не бил получил този брой от мене и много държал да си попълни колекцията от в. Абагар... В замяна на това той Ви изпраща 1 брой от в. Тимнул и твърди, че латинския, френския и италианския били сродни с влашкия език и това нямало да Ви затрудни да го прегледате.
Bugin, 19 март 1999

(неподписано)

АБАГАР: Полученият вестник е със заглавие Natiunea, той се издава от проф. Йосиф Константин Дръган, петролен магнат, прекарал няколко десетилетия на Запад, предимно в Рим. Тук беше създавал Фондация Дръган, със седалище в центъра на града, недалеч от форума на император Траян. Навремето сме получавали от него българска антикварна книжнина, която сега се пази в нашитеохранилища. Между другото получихме екземпляр от първото издание на Симеон Радев, Строителите на съвременна България, със саморъчно написано от автора посвещение на френски език. Значи историята отново свързва Абагар с Дръган.

Благодаря Ви за интереса по организирането на едно представяне на книгата ми за Пешев в София. За мене без друго е подходяща датата през първата половина на юли, така както предлагате. Впрочем председателят на вашия парламент, Йордан Соколов, ме кани в София, за да участвам на 9 юни в проявата по случай излизането на моята книга на български език, предвидено до края на май. Тогава с удоволствие ще Ви видя, ако се намирате в България през онези дни...
Милано, 16 април 1999

Габриеле Ниссим

АБАГАР: За съжаление, няма да сме в София на посочената дата през юни. Остава предложението за началото на юли, когато ще се опитаме да представим няколкото „спасители“ на българските евреи. Както е известно, освен на героя на г-н Ниссим, се признават също заслуги на цар Борис III, на митрополит Стефан, на ВМРО, на Ронкалми - кой повече, кой по-малко. И в крайна сметка - на целия български народ.

Пиша ви тези редове, за да ви благодаря за вестниците и да ви уверя, че не ви забравям в моите молитви. През юли ще бъда в България до края на август.

Яфа (Израел), 24 март 1999

Сестра Бенедикта

АБАГАР: Непременно ще трябва да ни посетите, когато преминавате през София. Необходимо е да подсилим витлеевския фронт в очакване на 2000-та година.

Сърдечно благодаря за поканата. За съжаление не успях да си организирам работата, за да пътувам до България. Надявам се наесен или догодина да успя.

Кевелар (Германия), Пасха 1999

Стефка Михел

АБАГАР: Понеже не успяхме да Ви включим в последния колоквиум Абагар за „Мъжествени жени“, където очаквахме да ни разкажете за създаването на православен храм в Кевелар, ще сме щастливи да Ви изслушаме на следващия.

С Георги Цанков, Пламен Цонев, Спасия Костадинова и проф. Здравко Петров (извън кадър) на 5 април в двора на църквата Свети Георги проведохме хвърковат колоквиум по недалечни събития от националната участ.

ВЕСТИ

Празникът на Св. Йосиф в с. Бърдарски Геран

Датата е 20 март 1999 г. Часът е 7.00. Утрото е зимно, студено и мъгливо. Сняг е затрупал цялата страна. По радиото и телевизията непрекъснато съобщават, че не се препоръчва пътуване на автомобили защото движението е затруднено. Ето при какви условия ние вярващите католици организирани от отец Анджело Джорджета потегляме с 50-местния затоплен автобус за празника на Св. Йосиф в село Бърдарски геран по маршрут: гр. Плевен, село Брегаре, село Гостиля, с крайна спирка село Бърдарски геран. Излизайки от гр. Плевен с автобуса видяхме, че пътищата не са разчистени и рядко се случваше да се разминем с други автомобили. Наближавайки село Брегаре след пътната табела шофьорът намали скоростта и преминахме през цялото село много бавно, но там за жалост никой не ни чакаше. Затова пък след като влязохме в село Гостиля тълпата от чакащи вярващи католици се забеляза отдалеч, сред тях беше и кметът на селото. Шофьорът приближи бавно към тях и спря. След отварянето на вратата отвън нахлу студен въздух и силна врява. Хората започнаха да се качват и запълват останалите свободни места. Повечето от хората бяха със зачервени лица от студа, което показваше, че са ни чакали отдалеч. Така препълненият с хора тромав автобус започ-

на да си пробива бавно път сред пресипите. Хората тихо говореха и тук-там проблясваше броеница в нечия ръка. След дългото пътуване автобусът най-сетне достигна крайната си спирка, спря и всички сякоха радостни, и се озоваха до голямата църква Св. Йосиф в село Бърдарски геран. Същата бе студена и пълна с хора - всичките вярващи. Сред пълна тишина започна отслужването на тържествена литургия за празника на Св. Йосиф от Никополския владика монсеньор Петко, отците Анджело, Асен и Йосиф Минчев, а също и от 7 малки деца преоблечени като попчета. След литургията имаше тържествен обяд. Празникът продължи с програма в читалище „Съединение“, където малки деца пееха песни с усмихнати лица и гостите ги гледаха с голямо удоволствие. След края всички си тръгнахме. Навръщане с автобуса се разминавахме с повече автомобили, тъй като снегот се постопи малко.

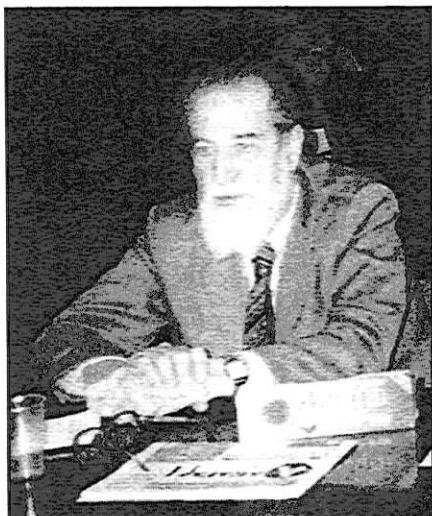
В автобуса се таеше тишина, а когато стигнахме в село Гостиля изведнъж се вдигна врява, защото хората започнаха да се сбогуват.

След което пристигнахме в град Плевен и всички сякохме. Отвън ни лъхна студен вятър и всеки пое доволен и уморен към своя дом.

Кореспондент на в-к „Абагар 1“
на гр. Плевен Мишо ДРАГОДАНОВ

IN MEMORIAM

СТЕФАН ЧАНЕВ

Внушителната осанка на Стефан Чанев доминираше с благородното си излъчване предната редица на присъстващите на последния колоквиум Абагар в НДК на 8 април тази година. Стисна ни ръката прочувствено. Благодарни за поканата - също от името на съпругата си, наша землячка. Много се зарадвахме от уважението на този необичаен човек, рядко етичен и принципен. Сега разбираме, че в същност той беше дошъл за да се сбогува с нас. На 25 април, в деня на свети апостол и евангелист Марко, когато световната криза бележеше с нови ужаси нашия регион, Стефан Чанев се пресели във вечността. Виждаме го, как с неразделния си бастун, който го придружаваше напоследък (а този път обвит като флаг с последния брой на в. Абагар), се отдалечава със сигурна стъпка към изхода, към по-голямата светлина.

Познанието ни не беше отколешно. Въпреки че се бяхме срещали по различни случаи на пресконференции, служби и патриотични прояви, наистина навлязохме в съответните ни мигове на 23 август 1997 г., когато пътувахме с други родолюбци до връх Шипка (Виж Дневник в бр. 10, 1997). Бяхме заедно във Военния клуб на Казанлък за представянето на книгата му „Шесто за нас и ние за шесто“, а след това и пътувахме заедно обратно до София. Обмяната беше по целия спектър на битието, историята и морала, с наше лично обогатяване в много сектори на живота. От тогава той се превърна в един от страстните читатели (и почитатели) на Абагар. Доказа го на дело, когато малко по-късно трябваше да посрещнем трудностите по пренасянето на абгарските ни тезори в новото им софийско хранилище. Все още го виждаме, как бърза с легендарния бастун през сняг и киша до съответните служби, които трябваше да ни уредят въпроса.

Малко знаехме за него, и все още бихме желали да се запознаем с подробности от живота му. Известно ни е, че е страдал поради легионерството си още при стъпването на българските у нас през 1944, и как се намерил в близост тогава с изповедниците от нашата църква, попаднали в същите зандани. Когато настъпваше ерата на демократичните промени в нашата страна, Чанев застана като един от наистина убедените й стожери. Той държеше специално да не бъдат забравени поуците от миналото. Двете му книги за Шесто са колкото история, толкова и поука, или по-правилно предупреждение, че те са все още сред нас. Твърдеше го по силата на фактите, и още повече на логиката: никой от тях не се е разкажал, и никой не е дал удовлетворение за грешки и грехове. Много го интригуваше по този повод понятието индугенция. За него то съчетава идеално готовността на християнина да прощава и строгите реалности на справедливостта - щом си нарушил, ще плащаш (поне малко)... Вечна му памет!

Errata corrige

ГРЕШКИ САМО ЗА СЛЕПИ (коректори)

В заглавието на последния брой се е получил гаф с месеца - той не е март, а април 1999 г.

В предишния мартенски брой пък сме допуснали грешка в обобщението на английски език - не sooy, а soon.

На стр. 7 в последния брой година на ръкополагането на монс. Купен Михайлов е 1944, а не 1946.

В бр. 1, 1999 прибързахме с вестта за реабилитацията на бл. Евгений Босилков, подведени от съобщение на Радио

Свободна Европа (28 декември 1998). На 28 април бяхме осведомени, че само преди час нашият отговорен редактор архим. Гаврил Беловежов е присъствувал като ищец на заседание на съда, пред който е представил документацията по делото. С него е бил юриконсулт Николай Навев, и никой друг. Очаква се в най-близко време положително решение на съда. Предишният акт от края на миналата година се отнася до предварителна някаква стъпка по оформянето на процеса.

ABAGAR

Bulgarian Catholic Journal

Year VIII, number 5 (88) May 1999

COVER: The Pope in a Neighboring Country

EVENTS: The Glory of Padre Pio in Rome. A Follow-Up on the XI Colloquium Abagar in Sofia.

PROFILES: Eusebius Fernandez (1845-1897) - a Bulgarian Franciscan Who Met Success Abroad.

OUR RUBRICS: Church-News. Book-Reviews. Letters to the Editor. Errata. Our Diary for April.

24 МАЙ - РАЖДАНЕТО НА СЛАВЯНСКИТЕ БУКВИ.

Рисуника за италиански документален филм, худ. Кулешков (около 1970)

Книги с посвещение

СТЕФАН СМЯДОВСКИ. Нагписите към земенските стенописи (София, Академично издателство Проф. Марин Дринов, 1998) 95 стр., с илюстрации в текста.

С това свое съчинение Стефан Смядовски се доказва още веднъж като водещ епиграфист в българската историческа и филологическа наука. Преди пет години той се наложи на абгарското ни внимание с книгата си Българска кърпалска епиграфика, IX-XV век (София 1993), представена в нашия вестник (Виж в. Абагар бр. 11, 1994). Чрез разчитане и анализ на 144 нагписа, които придружават 126 изображения на светии и ктупи

тори по стените на Земенската църква „Св. Йоан Богослов“, авторът успява да уточни датироването на изографисването на този храм малко след средата на XIV век. С това се документират и моменти от развитието на църковната лексика около представения период, когато вече наближаваше дългата османска нощ над нашите земи. В по-общ план книгата предлага също една картина на агиографско общуване между християнските църкви от Изток и от Запад, когато е било възможно да почитаме светиите от едната и от другата страна на разгледаната линия. По-важно е било небесното пространство, където такова разделение не може да съществува. Освен мъчениците на римската църква, отбеле

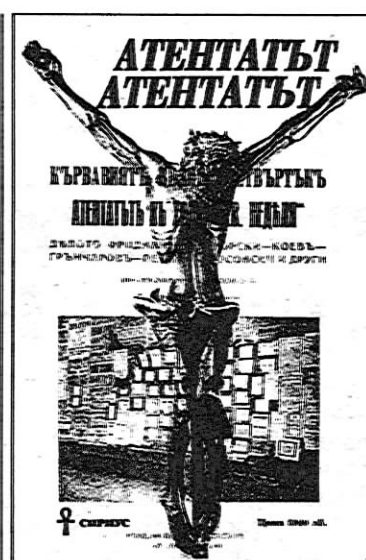
Стефан Смядовски
НАГПИСИТЕ
КЪМ
ЗЕМЕНСКИТЕ
СТЕНОПИСИ

лязвани са образи и нагписи отпращащи към римски първосвещеници - папите Климент, Льв, Мартин.

АТЕНТАТЪТ. Кървият Велики Четвъртък. Адска машина в Божия храм „Света Неделя“. България в некролози и траур. Жертвите, процесът и самопризнанията. Тайният план на Антихриста. Стари стенограми и нови разкрития (Сириус, София 1999), 164 страници, със снимки от времето.

Получихме книгата „с посвещение“ в началото на Страстната седмица в предверието на храма „Св. Георги“, където случайно се бяхме събрали със съставителите на вълнуващото издание Пламен Цонев и проф. Здравко Петров, и редакторката му Спасия Костадинова. На място получихме и личните им коментари по него. Заглавието е доста аналитично за да ни въведе в съдържанието и в духа на книгата. Събитието от преди 74 години все още тревожи

съзнанието на българина като най-голямо проклятие от най-новата му история. Защо е така го обяснява Пламен Цонев в послеслова: това е последната гавра на Антихриста срещу богоустановения порядък на изкупеното човечество. В уводната си статия Здравко Петров, въз основа на новооткрития, обяснява как епизодът е бил от далече заплануван в рамките на

широкообхватния болшевишки замисъл за световна революция. Съвременният читател, особено ако познава централния район на столицата, ще може да си пресъздаде всички фази от случилото се през онези страстни дни - имена на улици, номера на входове, редица фамилии ще го въведат във вихъра на събитията. За наша голяма изненада откриваме даже името на една съвременница - ятачка на заговорници, която нелепо се оправдава с повелите на собствената си вяра. Опожарената църква и стотиците некролози разлепени в центъра на столицата, навремето посрещнаха като някаква злокоба папския представител Ронкалли при стъпването му на перона в София на 25 април 1925 г. Това обаче не го покрусил отрицателно спрямо българския народ. Напротив, той още повече го обикна. В първото си писмо до роднините няколко дни след пристигането си, той прави ясно разграничение между злосторниците и многострадалния български народ.

Основател:

Архим. проф. Г. ЕЛДЪРОВ

Отг. редактор:

Архим. Г. БЕЛОВЕЖДОВ

Печатница „ЕМПАСТ“, тел.: 45 50 37

ISSN 0861 - 8662

адрес 1606, София ПК 248

в. „Абагар 1“

тел.: 55 91 07